

Jan Eriksson 2013

Uppdaterad 2014-12-25

[Hem](#)

Beroendeforskning m m

NA/AA

[Reproducerar Narcotics Anonymous nyliberal ideologi?](#) En diskursanalys av Basic Text, skriven av den kanadensiska forskaren Tara Lyons.

[Den första avhandlingen om NA](#) – av den finska forskaren Elina Kotovirta. Fulltext på finska med abstract på engelska och svenska.

[Narcotics Anonymous and the Pharmacotherapeutic Treatment of Opioid Addiction in the United States](#) av William White.

[Kritisk artikel](#) som beskriver hur deltagare i substitutionsbehandling kan stigmatiseras inom NA. Jfr en lifestory i senaste versionen av NA:s grundbok Basic Text (2008, sid 184ff), där en NA-medlem beskriver hur han bemötts inom NA när han samtidigt var med i ett metadonprogram. [Methadone Anonymous](#) startade 1992.

NA är en förening och inte samma sak som tolvstegsbehandling. Men det kan vara väsentligt att känna till att det finns [olika uppfattningar](#) om tolvsteg i kombination med läkemedel, även bland tolvstegsbehandlare. T ex bedriver *Hazelden* numer [tolvstegsbehandling i kombination med metadon/buprenorfin](#). *Hazelden* startade i Minnesota 1949 som ett av de två första tolvstegsbehandlingshemmen.

[NA kronologi](#) – sammanställd av William White.

[All forskning om NA](#) - sammanställd av William White.

[NA Timeline](#) – NA-gruppernas utveckling sedan 1953.

[Narcotics Anonymous: Its history and culture](#)

NA publicerade 2012 *Living Clean – the journey continues*. Boken har ett fokus för personer som kommit längre i drogfriheten. Områden som diskuteras, i relation till beroendet, är föräldraskap, sexualitet och åldrande.

Skårner & Svensson (2014). [Sex och narkotika](#). Socialvetenskaplig tidskrift nr 2/2014. Flera av de intervjuade är aktiva i NA.

White, W., Budnick, C. & Pickard, B. (2013). [Narcotics Anonymous comes of age: A 60th anniversary professional tribute](#). Counselor, 14(50), 54-57

Intressant beskrivning på DAA:s hemsida av [hur DAA startade 1997](#)

[Kön, rus och disciplin](#) - antologi i fulltext med bland annat genuskritik av medberoendebegreppet och analys om kvinnors roll i AA och AI-Anon.

[Tolvstegsideologin som pseudovetenskap](#) av Victor Moberger (Folkvett nr 4/2012)

Stevens, Ed (2013): [An Exploratory Investigation of the Alcoholics Anonymous Sponsor: Qualities, Characteristics, and Their Perceived Importance.](#)

Kurube, Noriko (1998): [Den svenska Länkrörelsen.](#) Nordisk Alkohol- och Narkotikatidskrift. Vol 15/98.

Ideologi/Historik

[När man talar om knark](#) – avhandling av Daniel Törnqvist.

Stenström, Nils (2008). [Sprutbyte vid intravenöst narkotikamissbruk](#) – den första svenska avhandlingen om sprutbyte.

[Studie](#) som är mer positiv till sprutbyte, än Stenströms avhandling.

Folkhälsoinstitutet (2010): [Hälsofrämjande och förebyggande arbete med hepatit och hiv för personer som injicerar droger](#)

[Self-harmers to be given clean blades](#) (Sunday Times 060205) - en annan aspekt av harm reduction...

[Vården måste hantera verkligheten](#) (Sydsvenska Dagbladet 110828) ...och ytterligare ett exempel på harm reduction från den intressanta och kontroversiella professorn och antropologen Sara Johnsdotter.

[The journal of global drug policy and practice](#) Den kritiserade sprutbytesstudien av Käll m fl (Fri förlag 2005) finns här publicerad i senare modifierad version. Se vol 1/nr 3, 2007.

[Risker och sidoeffekter i läkemedelsassisterad rehabilitering av opioidberoende – en forskningsöversikt](#) av Björn Johnson.

[Metadonpatienter är inga trafikfaror](#) (Expressen Debatt 120621)

[Metadonkritik](#)

[Missbrukares rätt till ekonomiskt bistånd](#)

Ska man som anhörig [släppa taget](#) eller [behålla taget](#)?

["Nicotine is not addictive"](#) – de stora tobaksbolagen förklarar inför amerikanska kongressen 14 april 1994 att nikotin inte är beroendeskapande.

[Svenska Narkotikapolisföreningens tidskrift i fulltext](#)

Carlberg, A (1999): [Dags för en humanistisk narkotikapolitik](#). Oberoende 1-2/1999

[Brottslighet och trygghet i Malmö, Stockholm och Göteborg](#). (BRÅ 2012) Intressant rapport, bland annat om familjebaserad kriminalitet. Rapporten beskriver i en rubrik den organiserade brottsligheten som en "parasitär" verksamhet. Narkotikaforskaren Nils Bejerot (1921-1988) mötte kraftig kritik, bl a för att han menade att missbrukare och kriminella objektivt sett "parasiterade" på samhället. Bengt Svensson, professor i socialt arbete i Malmö, skriver om narkomaners levnadssätt att de "snyltar" (*Knarkare och plitar*. 2003 sid 174).

Nils Bejerot är sannolikt den förste i Sverige som beskriver drogberoendet som en *förälskelse*. (Se Bejerot, N: *Kommentar till socialpolitikens bakgrund och funktion*. i antologin *Socialpolitik – i vems intresse?* Ordfront 1979, sid 87.) Bejerot menade också att beroendet var starkare än *sexualdriften*. Dessa metaforer/liknelser för beroendet lever vidare som hos Bengt Svensson i avhandlingen *Pundare, jonkare och andra* (1996) samt *Knarkare och plitar* (2003) (kärleks- och sexualitetsmetaforen) och Markus Heilig i läroboken *Beroendetillstånd* (1999) (liknelsen med sexualiteten).

Enligt Nils Bejerot innebär den driftsmässiga styrkan i drogbegäret att den som är beroende länge söker hjälp enbart för att undkomma de negativa komplikationerna av droganvändandet. Däremot vill han/hon behålla sin drog. Samtidigt var Bejerot inte behandlingsmotståndare och han betonar redan 1969 (i första upplagan av [Narkotika och narkomani](#)) eftervårdens betydelse.

[Livet som narkoman](#) – Bengt Svensson beskriver beroendet som en kärleksrelation.

En saklig genomgång av olika organisationer inom narkotikaområdet samt argument för och mot till exempel sprutbyte/sprutrum/metadon finns i Bengt Svenssons bok *Narkotikapolitik och narkotikadebatt* (2012).

[Stigmatiserade familjer?](#) - artikel av Maciej Zaremba, apropå familjebaserad kriminalitet.

Zaremba vänder på bilden av en familj som av grannar och i medierna beskrivits som grovt kriminell.

Det finns familjer där namnet laddas och barnen i familjen kan utnyttja namnet för att skrämja andra. Men det finns också familjemedlemmar som ibland byter namn för att undkomma stigmat. Alla i familjen är inte kriminella, en del är hedervärda medborgare. Och de som är kriminella är inte alltigenom dåliga. Går det att ha ett nyanserat förhållningssätt till dessa familjenamn?

Är det för mycket ideologi och moralism i beroendevården? Historikern Johan Edman försvarar ideologiernas roll i sin bok *Vård och ideologi. Narkomanvården som politiskt slagträ* (2012).

För den som är intresserad av ett moraliskt synsätt på missbruk (skadlig användning) av droger rekommenderas, vid sidan av Nils Bejerots böcker, Theodore Dalrymples mycket läsvärda *Livet på samhällets botten* (2008) samt den skotske narkotikaforskaren Neil McKeganey: *Controversies in Drugs Policy and Practice* (2011). McKeganey diskuterar reklamkampanjen *Nice people take drugs* som syftade till att minska stigmatiseringen av narkotikaanvändare genom att inte visa bilder på injicerande tunga narkotikamissbrukare. Men bör det inte finnas ett stigma gällande att använda narkotika eller att köra bil rattonykter? frågar McKeganey.

[Bör narkotikabrott stigmatiseras?](#) – artikel av Per Johansson, RNS.

Dalrymple och McKeganey kan läsas som motvikt till antologin *Narkotika – om problem och politik* (2011), där forskare diskuterar narkotika från helt andra utgångspunkter: Bilden av missbrukaren som förnekande, ansvarslös, manipulativ och njutningslysten, är inte riktig. Totalkonsumtionsmodellen för alkohol gäller inte också för narkotika. Ett ökat narkotikaanvändande bland ungdomar innebär inte nödvändigtvis fler tunga narkotikamissbrukare.

Manipulation eller motstånd?

Jag ska kommentera frågan om missbrukaren är lögnaktig och manipulativ. Ett tänkbart svar är att detta beror på sammanhanget. Kan personen förvänta sig negativa konsekvenser av att tala om sitt droganvändande så ökar risken att han eller hon för att skydda och behålla sin drog, bagatelliserar sitt missbruk eller inte är sanningsenlig. Men i ett annat sammanhang, tillsammans med kamrater som också missbrukar, finns kanske ingen anledning att ljuga om droganvändandet. Slutsatsen borde väl då bli att vi inte bör skapa institutioner och sammanhang där missbrukaren behöver förvänta sig negativa konsekvenser av att berätta om sitt drogmissbruk?

Vi ger alltså på socialkontoret inte avslag på försörjningsstöd till den som är inne i ett aktivt missbruk och inte vill ansöka om behandling. Vi ifrågasätter inte föräldraförmågan eller hotar med tvångsomhändertagande av barnen eller missbrukaren själv. Vi kräver inte drogtestning inför umgänge med barnen eller deltagande i arbetsmarknadsåtgärd. Missbrukare vill inte skada sina barn eller andra och man är inte "drogstyrd" bara för att man har en problematisk användning av narkotika eller alkohol. Missbrukare *manipulerar* inte, de använder däremot *motståndsstrategier* (som Michel Foucault kunde uttryckt det) mot maktutövning som sker på t ex socialkontoret.

En del skulle nog resonera på detta sätt. Men låt säga att en kvinna konfronterar sin man med hans kokainmissbruk och kräver att han går in i behandling. Han har tidigare nekat till missbruk och hon hotar nu med negativa konsekvenser som skilsmässa, att han inte får träffa barnen och inte bo i lägenheten, om han inte lämnar drogtestar och deltar i rehabilitering. Bör hon sluta att hota med dessa negativa konsekvenser och lära sig positiva motivationstekniker istället? Gör han *motstånd* mot hennes maktutövning, när han som svar nu återigen bagatelliserar och ljugar om sitt drogmissbruk? Är hans svar inte snarare *manipulationer* mot en högst riktig och berättigad maktutövning?

Jämför skillnaden mellan en *motståndsrörelse*, som mot nazismen under kriget, och en väpnad grupp som utövar våld i ett demokratiskt land. Vi betecknar oftast inte i vårt språkbruk det sistnämnda som motstånd.

I grunden handlar frågan huruvida vi ska låta personer få negativa konsekvenser av sitt missbruk, om hur stark rationalitet vi tillerkänner den som har ett aktivt drogberoende.

Och därmed vilket ansvar personen kan ta för sina anhöriga och sina skyldigheter mot samhället.

Att sätta gränser i arbetet

Forskare i socialt arbete betonar ofta den nära relationens betydelse. Relationen till socialsekreteraren eller behandlaren är viktigare än metoden. Forskare kan i intervjustudier lyfta fram socialsekreterarens betydelse för klienten: *Hon fanns alltid där för mig när jag behövde henne, hon berättade för mig om sina egna svårigheter med sina barn, då blev hon inte bara en byråkrat, hon gav mig en kram när jag kände mig nere...*

Sällan lyfter dessa forskare, som en motvikt, betydelsen av ramar, gränssättning och telefontider. Men ska man kunna gå något utanför ramarna bör man först ha förstått vikten att hålla på ramarna.

En viktig uppsats som diskuterar detta är nedanstående:

Dávid, Zsuzsa (2012). *Privat relation med klient?* Inst. för socialt arbete. Gbg:s Universitet.

Om gränssättning i professionella relationer rekommenderas även:

Brune, Ylva (1990). "Blir de *inte* förälskade så fattas något i terapin." i Tidskriften *Ottar* nr 2/1990: *Du skall icke hava lust. Om erotisk attraktion i arbete med människor.*

Legalförskrivningsförsöket av narkotika i Sverige 1965-1967

Skall man kunna föra en person mot ett bestämt mål måste man först möta henne där hon är... Ungefär så resonerade man vid legalförskrivningen av narkotika på 1960-talet. Man ansåg alltså inte att narkotika var något bra, tvärtom, det var skadligt. Men nu är många narkomaner inte där att de vill sluta med narkotika. Då måste vi möta dem där de är. Vi ger dem legal narkotika. De kommer då att slippa stjäla för att få ihop pengar till narkotika. Kriminaliteten kommer att försvinna och den samhälleliga stigmatiseringen av narkomaner

minskar när de får narkotika läkarförskrivet. Så småningom kommer de att ha ”knarkat färdigt” och vi börjar då skriva ut narkotika till dem i fallande doser tills de är nere på noll.

Försöket gick inte bra. Kriminaliteten minskade inte. En del studier, t ex Folkhälsoinstitutet (1993), menar att kriminaliteten hos deltagarna ökade (se Goldberg, T: *Samhället i narkotikan*. 2005, sid 213f). Eftersom deltagarna fick bestämma dosen själva, kunde också deltagare sälja droger vidare till andra som inte var med i experimentet. En sjuttonårig flicka avled efter att ha intagit amfetamin och morfin som sannolikt kom från en deltagare i experimentet. Man tappade kontrollen och legalförskrivningsförsöket avbröts efter två år.

Legalförskrivningsexperimentet har påverkat bland annat synen på kontrollsystemet som finns inom substitutionsvården idag.

Den svenska legalförskrivningen av narkotika skildras ur olika perspektiv av Nils Bejerot i *Narkotikafrågan och samhället* (1968), av Frank Hirschfeldt, RFHL:s förste ordförande, i Swanberg, L (red): *Istället för knark* (1974) samt av forskaren Dolf Tops i antologin *Narkotikamissbruk* (2009). Den läkare som har personifierat legalförskrivningsförsöket, Sven-Erik Åhström, var styrelseledamot i RFHL. RFHL stödde och var drivande i experimentet inledningsvis, men vände sedan och slog över i även ett metadonmotstånd, ett motstånd som inte finns kvar längre inom RFHL.

[En litterär kanon för beroendefrågor](#) (intern länk)

[Frågor om missbruk/beroende](#) (intern länk)

[Frågor om kriminalitet](#) (intern länk)

[Värderingsfrågor](#) (intern länk)

[Självmedicinerar](#) personer med adhd som missbrukar, eller kan det finnas andra tolkningar till deras droganvändning?

Nästan var fjärde missbrukare har adhd, men man har inte kunnat identifiera någon enskild drog som personer med adhd lättare fastnar för. Den som är impulsiv hamnar oftare i risksituationer och testar kanske saker som andra inte skulle våga testa. Personer med adhd kan ibland hamna i utanförskap, vilket är en riskfaktor för missbruk. ([Alkohol och Narkotikatidningen nr 5/2012](#)) Se även Handbok i missbrukspsykologi (red Claudia Falkhe, 2012) för en kritik av självmedicineringshypotesen.

Övrigt

[Sara Johnsdotter](#) skrev sin avhandling om kvinnlig omskärelse (female circumcision). Hon undviker alltså liksom många antropologer ordet könsstympning (female mutilation), ett ord som hon menar kan vara missvisande och stigmatiserande. [Rapport](#).

[Här men inte där](#) – Lena Andersson om det kulturellrelativistiska tankesättet och akademisk idealisering av Michel Foucault.

[Feminism som rasism?](#) Lena Andersson kritiserar postkoloniala teoretikers ursäktande eller relativiserande av företeelser som hedersvåld/kvinnoförtryck i andra kulturer. Är mänskliga rättigheter alltid beroende av kulturellt, socialt eller historiskt sammanhang?

Tre föreläsningar med Chimamanda Ngozi Adichie:

[Faran med en enda berättelse](#), 18 min

[Europa och synen på Afrika](#), 26 min

[We should all be feminists](#), 30 min

[Personlighetsstörningar](#)

Psykos – ett integrerat perspektiv av Johan Cullberg (Natur och kultur 2000/2005) innehåller de tidiga tecknen/faserna vid psykos, samt möjliga interventioner.

Prodromalfas: sömnbrist, isolering, vredesutbrott, bristande koncentration, intensivare syn- och hörselintryck, kortare stopp i tänkandet, nedsatt förmåga att studera/arbota.

Prepsykos: Omvärlden hotande, man möter onda människor med stickande ögon i trappuppgången, sömnbehovet avtar, spelar musik på hög nivå för att dämpa ångest, söker upp, anklagar och skäller ut överordnade/anhöriga...

[Psykoterapi och psykoterapibedömning](#)

Hur många läkare behövs det för att fatta beslut om LPT? [Webbaserad kurs om tvångsvård i psykiatri](#). Missa inte den gamle erfarne polisen som berättar om polishandräkning av personer med psykisk sjukdom!

När politiska partier eller idéburna föreningar splittras uppstår ofta ideologiska skillnader, även om det många gånger är personmotsättningar och praktiska frågor, och inte alltid ideologi, som är ursprunget till konflikten. Ett exempel är när X-cons bildas 2009 och utvecklar en annan syn på läkemedelsassisterad behandling, än ursprungsorganisationen KRIS. Samma år (2009) bryter sig Anhöriga mot droger ur FMN, där AMD bland annat vill betona medberoendebegreppet. En intressant splittring är när SKR 1996 bryter sig ur ROKS. Denna process och de ideologiska grunderna skildras i *Att följa med samtiden – kvinnojourer i förändring* (2013). Carin Holmberg, Viveka Enander och Anne-Li Lindgren beskriver på ett spännande sätt processen när SKR bildas. SKR menade att ROKS var sekteristiska och inte accepterade alternativa synsätt om kvinnomisshandel. SKR sa sig vid grundandet, till skillnad från ROKS, inte vara feminister utan ha ett kvinnoperspektiv. SKR accepterade män som stödmedlemmar och menade att ROKS inte tillräckligt fokuserade på barnens situation. Samtidigt ville SKR i den offentliga debatten undvika polarisering och konflikt med ROKS. De första kvinnojourerna i Sverige startade på 1970talet. ROKS grundades 1984.

[Föreläsning ViN](#) (2014)

Efter en föredragning om organisationsstrukturer i kriminella gäng, fick jag frågan om Yakuzans uppbyggnad. Mitt vetande sträckte sig inte utanför vad jag lärt genom gangsterfilmer och elementär wikipediakunskap. Dock fann jag nedanstående enkla, men

välskrivna och tydliga uppsats som lyfter fram det absolut viktigaste om den japanska Yakuzan, med referenser till standardverken.

Norman, Björn (2008) [Yakuza – organisation och ekonomisk påverkan](#). Linköpings Universitet

[Hem](#)